
Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2014:8

Klockringning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas två motioner rörande klockringning. Motionärerna önskar dels att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst, dels att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor. Utskottet konstaterar att beslut om formerna för användning av kyrkklockor fattas lokalt och att det därför inte är lämpligt att utfärda vare sig bestämmelser eller riktlinjer på nationell nivå. Utskottet konstaterar dock att ett visst behov av vägledning i frågan uppkommit och menar därför att det är glädjande att biskoparna tagit ställning i frågan och i flera fall givit rekommendationer.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:17.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:88.

Motionernas förslag

Motion 2014:17 av Karl-Gunnar Svensson, Ringning i kyrkklockor

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst.

Motion 2014:88 av Axel W Karlsson, Reglera klockringningar för att förebygga missbruk

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor.

Bakgrund

Om ringning i kyrkklockor

Klockringning har förekommit inom den kristna kyrkan sedan tidig medeltid, men klockringningsseden har sannolikt ännu äldre rötter. När och hur det rings runt om i landets kyrkor varierar med hänsyn till lokala ringningsseder som ofta är mycket gamla. På exempelvis Väske församlings hemsida kan man läsa om hur varje kyrka har sin egen ringningssed. (www.svenskakyrkan.se/vaskindeforsamling)

Det finns ingen allmän reglering, vare sig i kyrkoordning eller i övrigt, som anger när eller hur kyrkklockor ska ringa. Som framgått ovan vilar klockringningen i mångt och mycket på gamla lokala traditioner. I kyrkoordningens kapitel 24 om

begravning anges att själaringning får ske när någon som tillhörde Svenska kyrkan har avlidit. I förslaget till ny kyrkohandbok (SKU 2012:2) anges dock att högmässa och mässa/gudstjänst inleds med klockringning, dock inte som ett obligatoriskt moment. I nu gällande kyrkohandbok berörs klockringning endast i samband med meddelande av dödsfall.

Kyrkklockors ringande har vid ett flertal tillfällen varit föremål för rättslig prövning utifrån bestämmelser om acceptabla ljudnivåer, se bl.a. Miljööverdomstolens dom från 2002 rörande Halmstads Kyrkliga Samfällighet (MÖD 2002:3).

Beslutsbefogenhet

I januari 2007 meddelade Överklagandenämnden beslut i ett ärende som handlade om huruvida en kyrkoherdes beslut om klockringning inneburit ett befogenhetsöverskridande (ÖN 2007/03). Överklagandenämnden konstaterade i sitt beslut att klockringning som sker i direkt anslutning till huvudgudstjänsten ligger inom kyrkoherdens kompetensområde att fatta beslut om. Detta med hänvisning till bestämmelsen i 17 kap. 8 § i kyrkoordningen; ”Kyrkoherden beslutar efter samråd med församlingens kyrkoråd, präster och kyrkomusiker om huvudgudstjänstens uppbyggnad och utformning”. Enligt Överklagandenämndens mening kunde beslutet som kyrkoherden fattat tolkas som att det innefattade ett förbud mot klockringningar som inte sker i direkt anslutning till huvudgudstjänsten. Överklagandenämnden menade att sådana klockringningar inte kan anses ha ett sådant omedelbart samband med huvudgudstjänsten att de kan anses vara en del därav. Mot den bakgrund ansåg Överklagandenämnden att det inte ingick i kyrkoherdens befogenheter att fatta beslut om sådana klockringningar, utan att dessa ska bestämmas av kyrkorådet inom ramen för det i 2 kap. 5 § i kyrkoordningen angivna kompetensområdet.

Sedan Överklagandenämnden prövade frågan har bestämmelserna om ansvarsfördelningen mellan kyrkorådet och kyrkoherden ändrats. I syfte att skapa en tydligare ansvarsfördelning inom ramen för det gemensamma uppdraget att ansvara för församlingens grundläggande uppgift, beslutade kyrkomötet 2010 att utsträcka kyrkoherdens ledningsansvar till att omfatta *all* verksamhet i församlingen; se 2 kap. 9 §. (*Styra och leda – samverkan och ansvarsfördelning i Svenska kyrkan* [SKU 2008:1] och KsSkr 2009:5)

Ur Biskopsmötets protokoll

Biskopsmötet diskuterade, vid sitt sammanträde i slutet av augusti, frågan om klockringning utifrån den debatt som varit under den gångna sommaren. Av protokollet framgår att ärkebiskop Antje Jackelén offentligt kommenterat företeelsen och konstaterat att biskoparna kan utfärda rekommendationer inom sina respektive stift, men att beslut tas lokalt. Ärkebiskopen har vidare anförts att klockringning i första hand bör användas för att inbjuda till gudstjänst och menat att vi ringer i ett positivt syfte, inte i ett negativt. Hon har samtidigt betonat att det är viktigt att manifestera alla människors lika värde, att alla är skapade till Guds avbild, och att försvara människovärdet.

Biskoparna var överens om att det är viktigt att inspirera till ständigt nya sätt att manifestera människovärdet, och samtidigt att påpeka att varje gudstjänst är en manifestation av människovärdet.

Två biskopar har gett ut rekommendationer till församlingarna i respektive stift. (protokoll 5/2014, § 78)

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:17 och motion 2014:88.

Utskottet konstaterar att beslut om klockringning fattas på lokal nivå. Formerna för klockringning varierar över landet till följd av, i många fall mycket gamla, lokala sedvänjor. Utskottet menar att detta är något positivt som är värt att värna om. Samtidigt kan utskottet konstatera att frågor om behov av riktlinjer och bestämmelser har väckts mot bakgrund av de ringningar i kyrkklockor som skett den senaste tiden. När det gäller det önskemål som förs fram i motion 2014:88 om att kyrkostyrelsen ska utarbeta bestämmelser om användning av kyrkklockor, har utskottet tolkat motionären som att det är bestämmelser i kyrkoordningen som efterfrågas. Mot bakgrund av att beslut om formerna för klockringning är en lokal angelägenhet menar utskottet att det inte är lämpligt att en sådan reglering införs i kyrkoordningen. Om kyrkoordningen skulle omfatta sådana bestämmelser om verksamheten på lokal nivå som här är i fråga, skulle kyrkoordningen riskera att utvecklas till ett mycket omfattande och svårhanterligt regelverk. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Ovan förda resonemang gör sig även gällande beträffande önskemålet i motion 2014:17, om att kyrkostyrelsen ska ta fram riktlinjer för ringning i kyrkklockor vid andra tillfällen än i samband med gudstjänst. Det är därför inte heller lämpligt att kyrkostyrelsen ges ett uppdrag om att ta fram riktlinjer. Riktlinjer har rättligt sätt en oklar status och bör enligt utskottet användas restriktivt. Som tidigare framhållits bedömer utskottet emellertid att ett visst behov av vägledning i frågan föreligger. Det är därför med glädje som utskottet kan konstatera att kyrkans biskopar tagit ställning i frågan och i flera fall kommit med rekommendationer.

Utskottet menar mot bakgrund av det ovan anförda att även motion 2014:17 bör avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Organisationsutskottets vägnar

Torgny Larsson, ordförande

Maria Adeteg, sekreterare

Beslutande: Torgny Larsson, ordförande, Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Johnny Lilja och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Cecilia Clausen, Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Stierna, Michael Kauppi, Karin Forsell, Elsa Christersson och Linda Danung.

Biskop Sven-Bernhard Fast har deltagit i utskottets överläggningar.